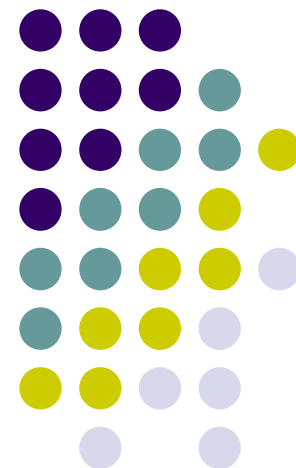

EUSKARA ESTANDARRA ETA EUSKALKIEN ARTEKO *LEVELLING* EDO BERDINTZE-FENOMENOA

Lorea Unamuno, Juan Abasolo eta Naia Eguskiza

EUDIA ikerketa-taldea
UPV/EHU

HURBILTZEA

- Euskal dialektologian:

Ikuspegi soziolinguistikoan eta hizkuntza-bariazioan oinarritutako lanak ez dira ohikoak

- Oinarri dialektaletik (Bellmann, 1998) urundu
- Estandarrera hurbiltze-prozesua

(Aurrekoetxea, 2006; Ariztimuño, 2009; Santazilia, 2009; Ormaetxea 2011; Unamuno & Aurrekoetxea, 2013; Aurrekoetxea et al., 2020)

EUDIA ikerketa-taldea

- **Euskararen Herri Hizkeren Atlasa** (Euskaltzaindia 2013, 2014, 2016)
- **Euskararen Atlas Sozio-geolinguistikoa** (Aurrekoetxea & Ormaetxea 2006)

Helburuak:

- EHko hizkeren eta estandarraren artean gertatzen ari den bateratze edo berdintze-bertikala ikertu
- Hizkeren arteko berdintze-fenomenoaren abiada aztertu

MARKO TEORIKOA

- Auer 1998, 2005, 2011
- Auer & Hinskens 1996
- Auer & Spiekermann 2011
- Chesire, Edwards & Whittle 1989
- De Caluwe 2009
- Ghiselen 2016
- Heeringa & Hinskens 2014
- Kristiansen 2001
- Kristensen & Thelander 1984
- Twaddel 1959
- Willemyns 2007

- Aurrekoetxea 2003, 2004, 2006
- Aurrekoetxea, Unamuno & Ensunza 2020
- Ariztimuño 2009
- Eguskiza 2019
- Eguskiza, Iglesias & Unamuno 2018
- Ensunza 2015
- Ezenarro 2008
- Iglesias 2014
- Iglesias & Unamuno 2017
- Ormaetxea 2008, 2011
- Santazilia 2009
- Unamuno 2010, 2016
- Unamuno & Aurrekoetxea 2013

Gazteen eguneroko hizkeran euskara estandarren eragina nabari da; helduek "oinarri dialektalari" atxikimendu handiagoa

Hizkuntza estandarra eta euskalkien arteko harremanak

BATERATZE JOERAK

- Bateratze bertikala (Auer, 1998)
- Bateratze horizontala (Auer, 1998)
- Bateratze indartsua
- Bateratze ahula
- Bateratze osoa
- Guztiz burutu gabeko kohergentzia

BELAUNALDIEN ARTEKO AZTERKETA

NAGUSIA

- Baserri munduarekin lotura.
- Alfabetatua bada, gaztelaniaz eskolatua.
- Apenas harremanik estandarrarekin.

HELDUA

- Adinekoaren bizimodutik gertu.
- Gaztelaniaz eskolatua, euskaraz alfabetatzeko aukera helduaroan.
- Estandarrarekin harreman txikia eta ez iraunkorra.

GAZTEA

- Belaunaldi bien bizimodutik urrun.
- Euskaraz alfabetatua.
- Umetatik estandarrarekin harreman iraunkorra.

METODOLOGIA

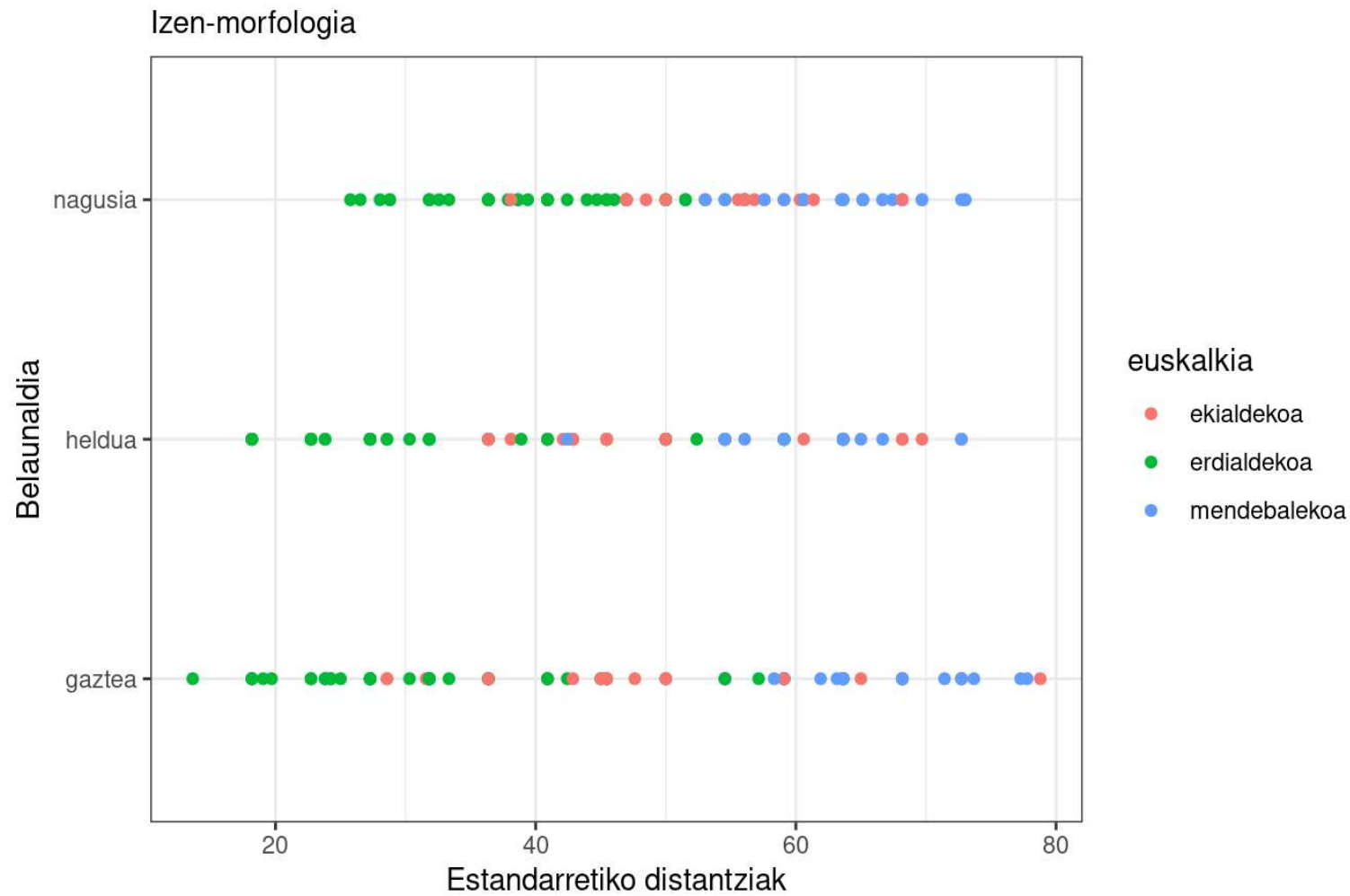

- **Ezaugarri nagusiak:**
 - EHko 90 herri
 - 3 gizonzko herri bakoitzeko:
 - Nagusia (60-80)
 - Heldua (45-55)
 - Gaztea (20-30)
 - 80 hizkuntza-aldagai: izen-morfologia (22), aditz-morfologia (38) eta sintaxia (20)
 - 21.600 datu aztertu eta analisatu
- **Datu-bilketa:**
 - Elkarrizketa gidatua
- **Datuen azterketa:**
 - Datu-base ortografikoa
 - Etiketazioa: *astoakin, astokin, astoarekin, astookin, astukin, astuekin*, etab. ➔ (-ARE)KIN
 - Hizkuntza-distantzia matrizeak: *DiaTech* (Aurrekoetxea et al., 2016)
 - Hizkuntza-desberdintasunak: Relative Index Value – RIV (Goebel 1978, 1992)

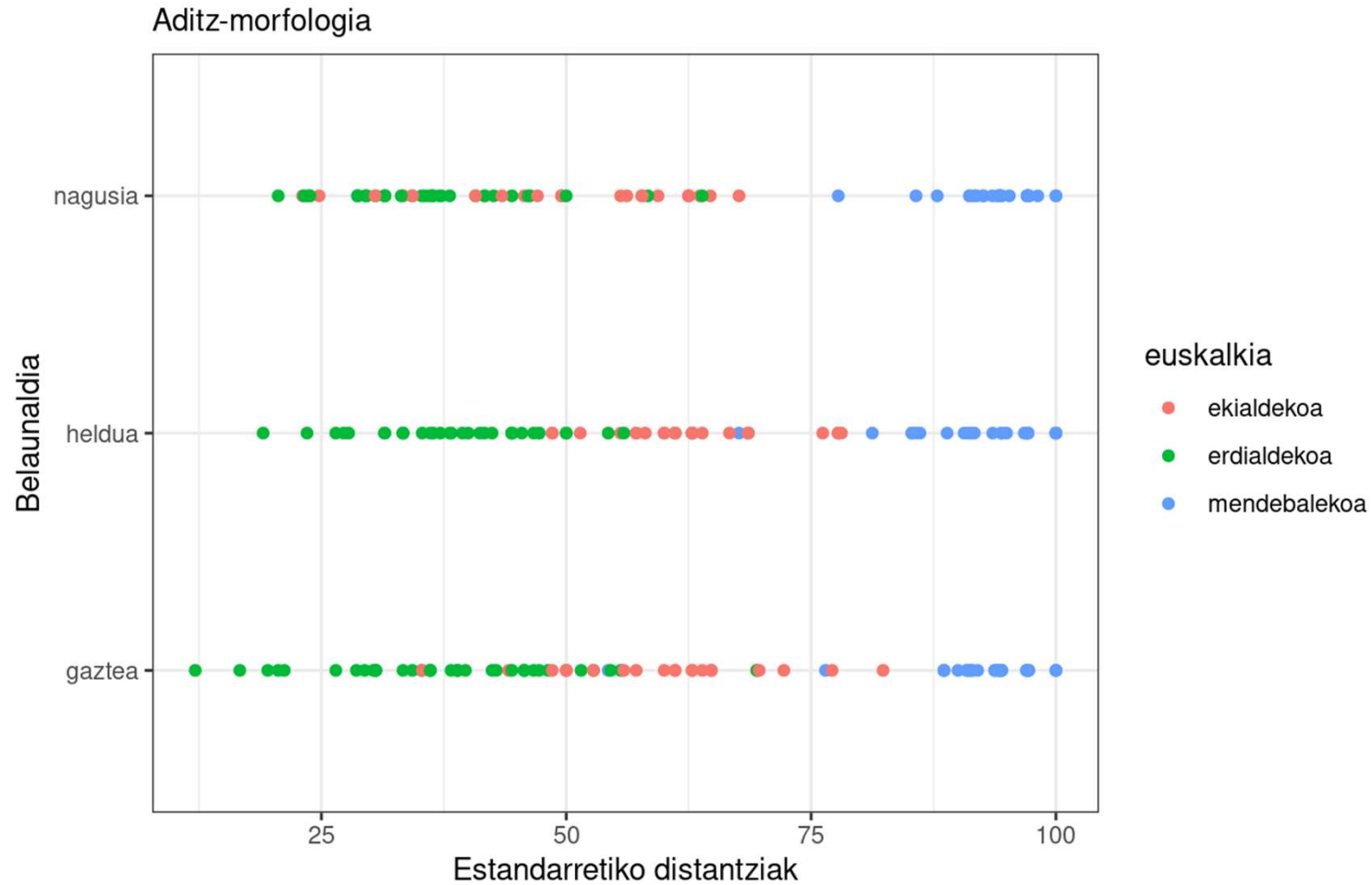
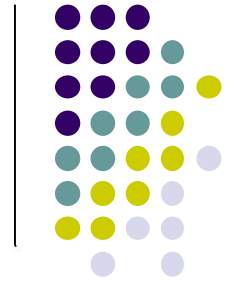
DATUEN ANALISIA

Distantziak estandarretik

DATUEN ANALISIA

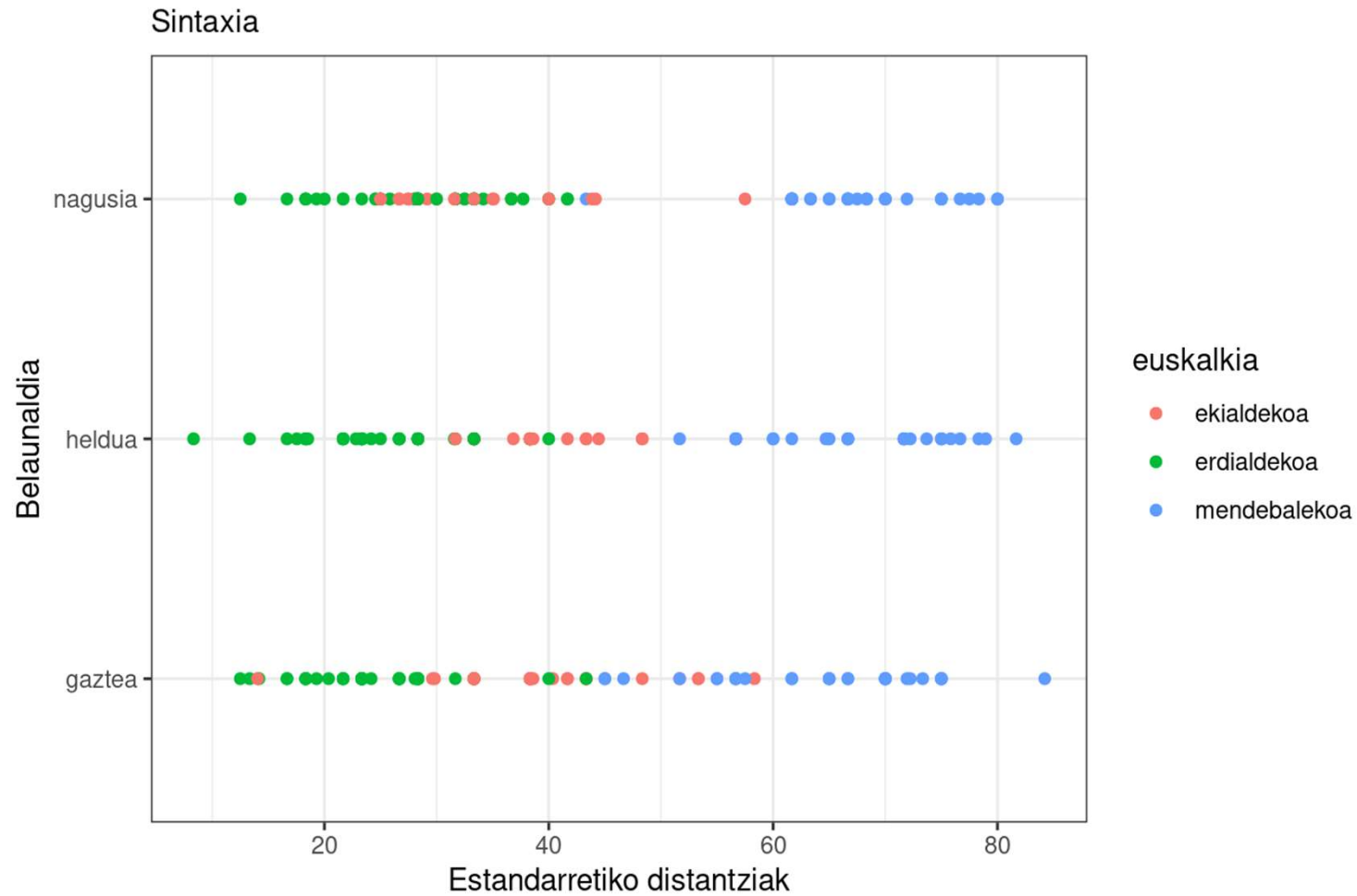
Distantziak estandarretik

Iturria: EHHA eta EASEko datuen lanketa

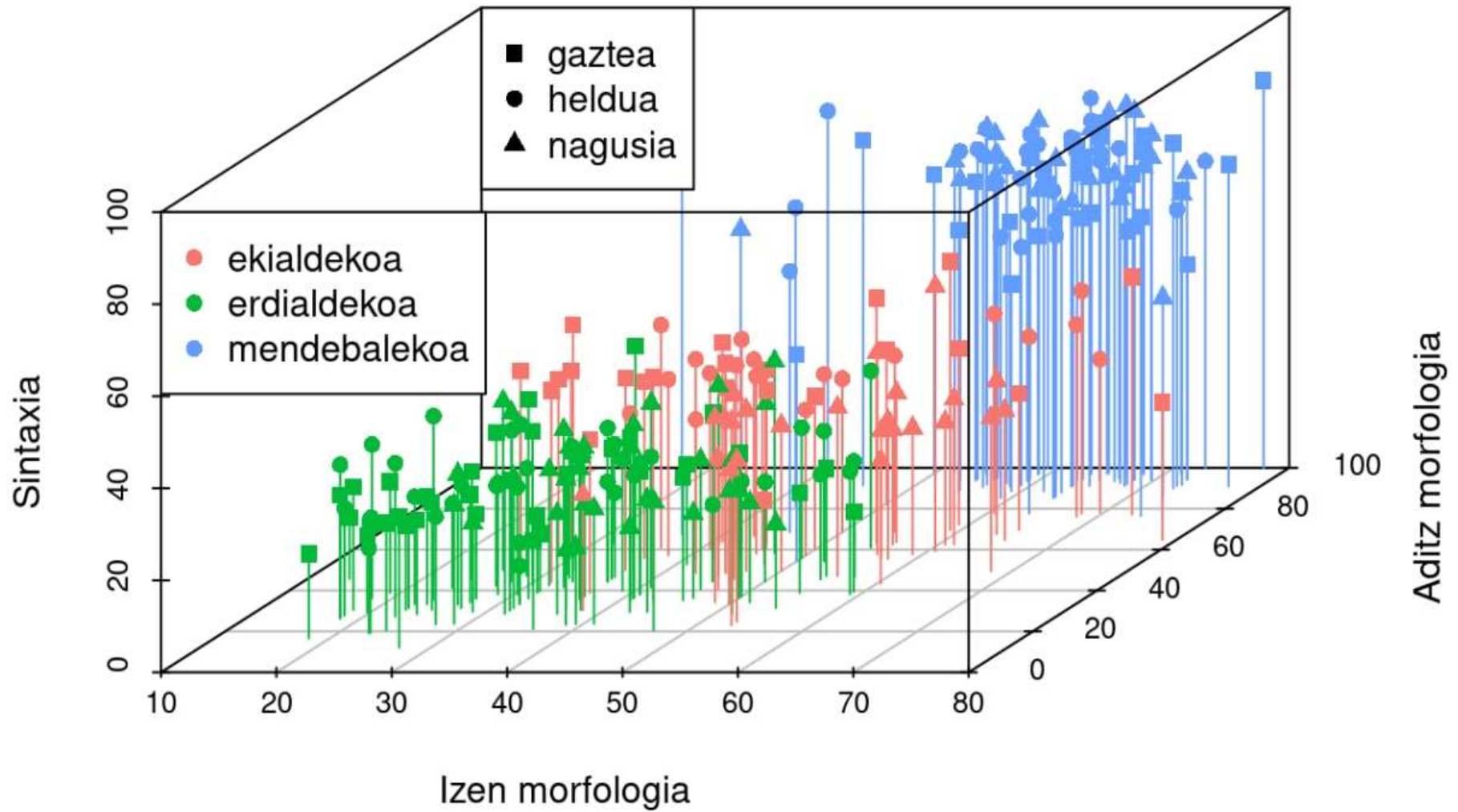
DATUEN ANALISIA

Distantziak estandarretik

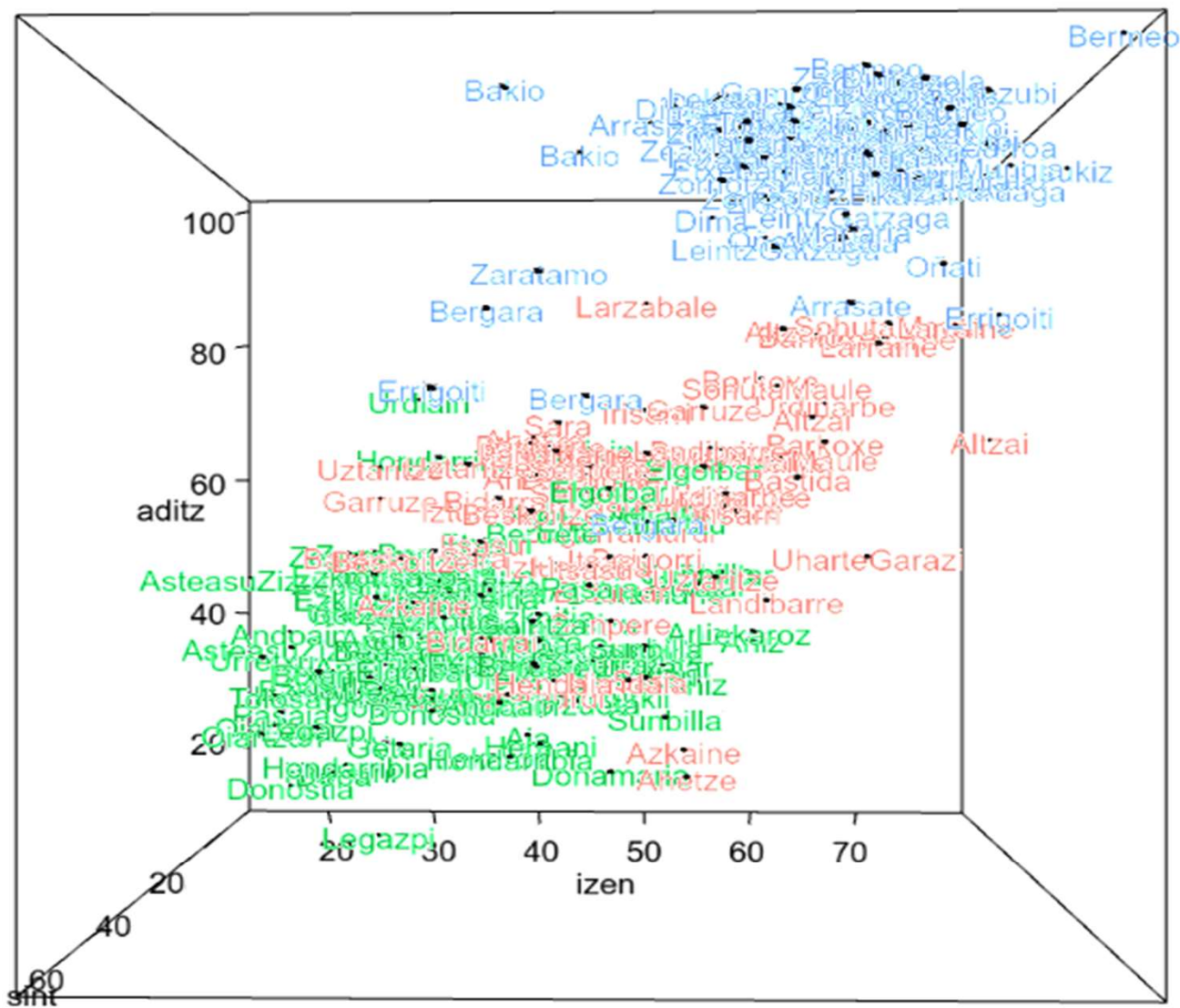

Iturria: EHHA eta EASEko datuen lanketa

Estandarretiko distantziak

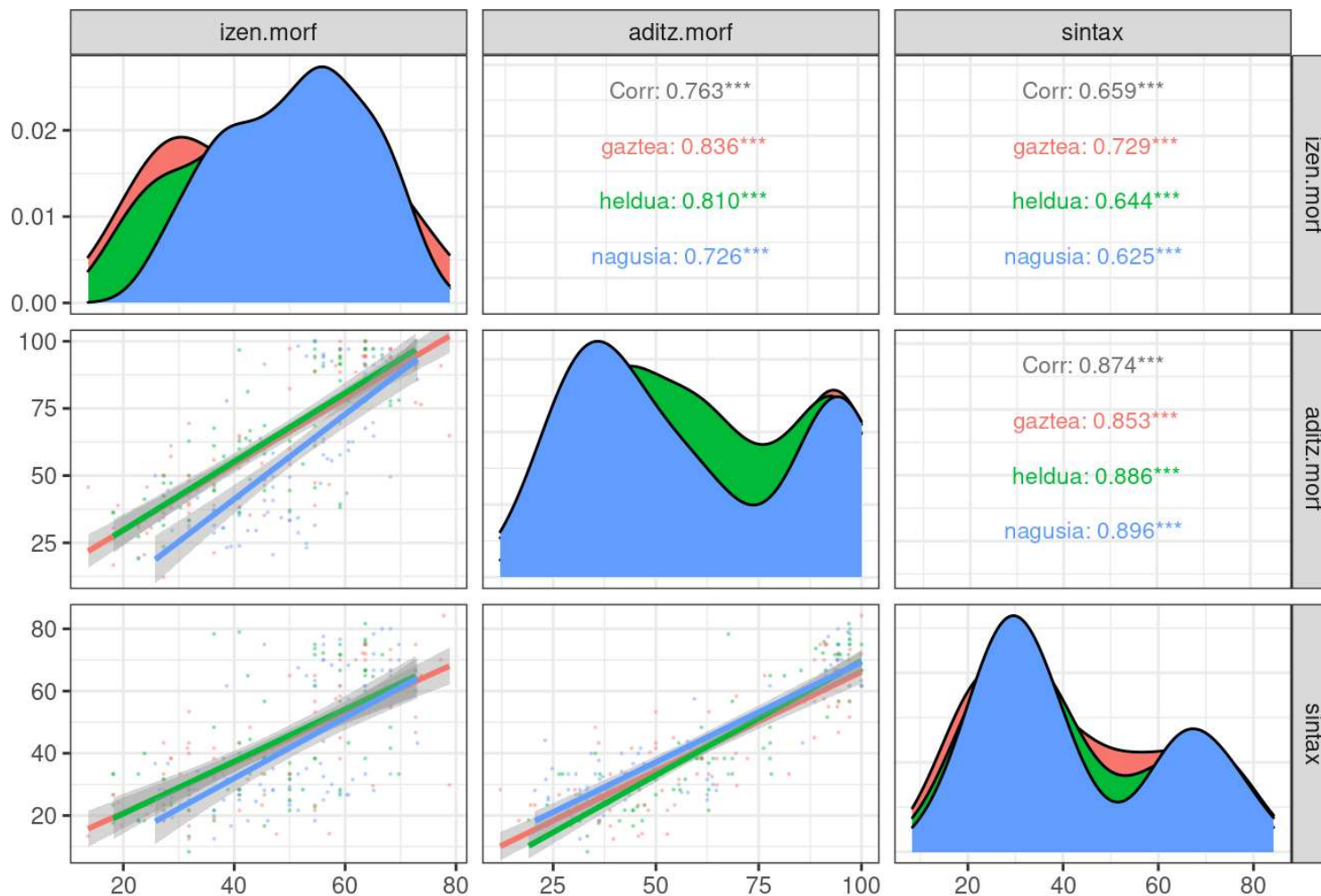

Herri hizkerak hiru belaunalditan eta euskara estandarra

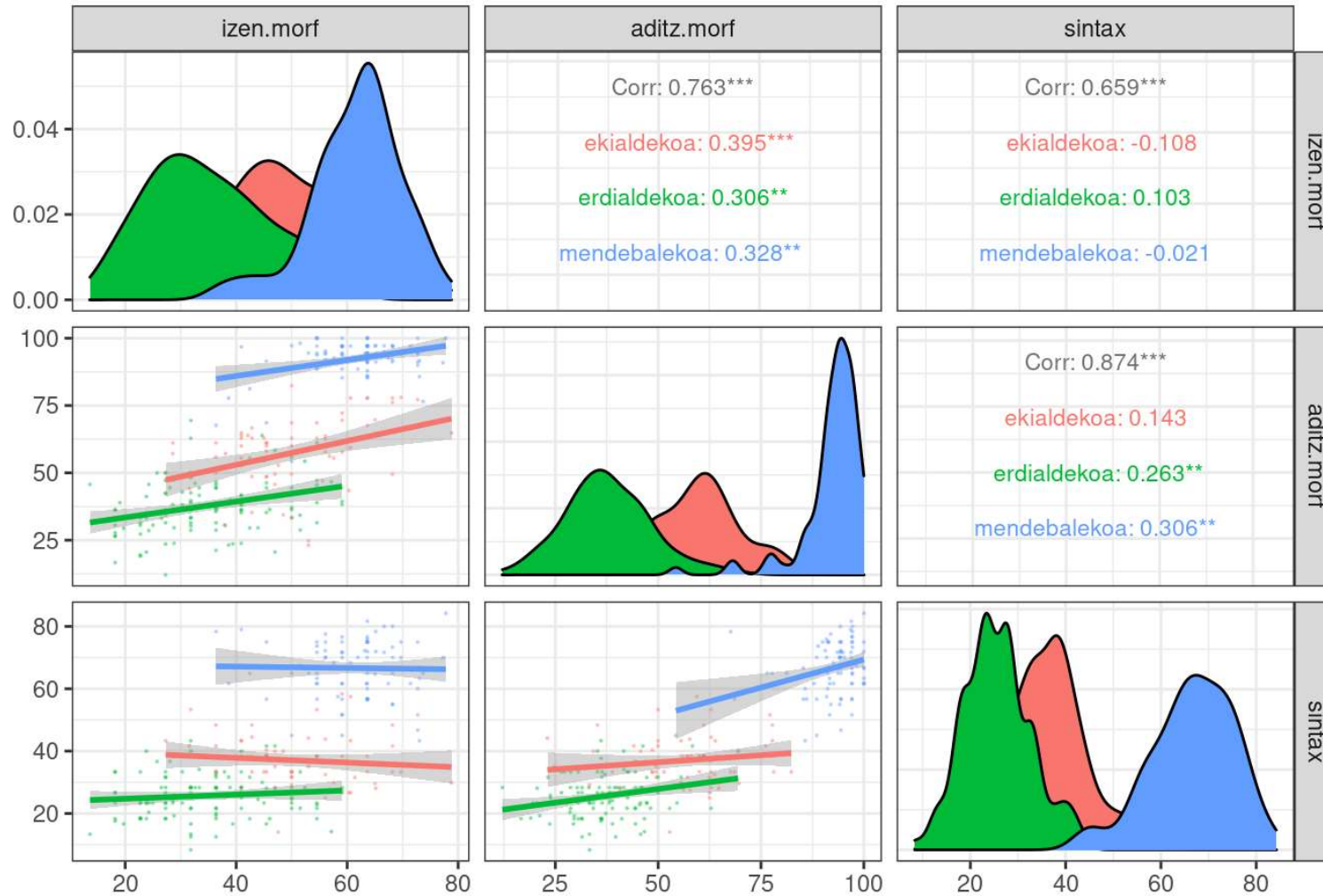
DATUEN ANALISIA

Belaunaldien arabeko korrelazioak

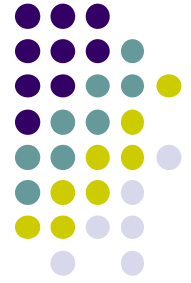

DATUEN ANALISIA

Euskalkien araberako korrelazioak

ONDORIOAK

- Aldaera estandarraren eta euskalkien arteko BATERATZE-BERTIKALA
- BATERATZE AHULA aditz-morfologia hizkuntza-atalean
- BATERATZE INDARTSUAGOA izen-morfologia eta sintaxia hizkuntza-ataletan

Europako hizkuntzetan bezala euskalkiak dialektotasuna galtzen eta berdintze-prozesua abian

BIBLIOGRAFIA

- Ariztimuño, Borja, 2009, “Tolosako eta Ataungo hizkerak: hizkuntz bariazioa eta konbergentzia joerak”, *Uztaro*, 72, 79-96.
- Auer, Peter, 1998, “Dialect levelling and standard varieties in Europe”, *Folia Linguistica*, 32, 1-9.
- Aurrekoetxea, Gotzon, 2006, “Hizkuntza estandarraren eta dialektoen arteko bateratze joerak”. In J. Lakarra, eta J. I. Hualde (arg.), *Studies in Basque and Historical Linguistics in Memory of R. L. Trask*, ASJU XL, 133-160.
- Aurrekoetxea, Gotzon & Ormaetxea, Jose Luis, 2006, “Research project - “Socio-geolinguistic atlas of the Basque language”, *Euskalingua*, 9, 157-163.
- Aurrekoetxea, Santander, Usobiaga & Iglesias, 2016, “Diatech: Tool for making dialectometry easier”, *Dialectologia*, 17, 1-22.
http://www.publicacions.ub.edu/revistes/dialectologia17/documentos/dialectologia_17.pdf
- Aurrekoetxea, Gotzon, Unamuno, Lorea & Ensunza, Ariane, 2020, Dialectos y estándar vasco. In Boix-Fuster, E. eta Perea, M. P. (ed.), *Llengua i dialectos: esperances per al català, el gallec i el basc*, 151-167. Edicions de la Universitat de Barcelona.
- Bellmann, Günter, 1998, “Between base dialect and standard language”, *Folia Lingüística*, 32, 23-34.

BIBLIOGRAFIA

- Cheshire, Jenny, Edwards, V. & Whittle, Peter, 1989, "Urban British dialect grammar: the question of dialect leveling", *English World Wide*, 10, 185-225.
- Eguskiza, Naia, 2019, *Hizkuntza aldakortasun geo-soziolinguistikoa Arratian* (Doktorego tesia). UPV/EHU.
- Ensunza, Ariane, 2015, *Busturialdeko euskararen hizkuntza-aldakortasuna denboran eta espazioan* (Doktorego tesia). UPV/EHU.
- Hinskens, Frans, 1998, "Dialect Levelling: A Two-dimensional Process", *Folia Linguistica* 32 (1-2), 35-52.
- Iglesias, Aitor, 2014, *Igorreko hizkeraren azterketa dialektologikoa* (Doktorego tesia). UPV/EHU.
- Kristensen, Kjeld & Thelander, Mats, 1984. "On dialect levelling in Denmark and Sweden", *Folia Linguistica* 28(1/2), 223-246.
- Ormaetxea, Jose Luis, 2011, "Apparent time variation in Basque", *Dialectologia*, 6, 25-44.
- Santazilia, Ekaitz, 2009, "Luzaideko hizkuntz bariazioa", *Fontes Linguae Vasconum*, 111, 219-248.
- Unamuno, Lorea, 2016, "Adinaren araberako bariazio sintaktikoa euskaran", *Txipi Ormaetxea omenduz. Hire bordatxoan*, 279-288.
- Unamuno, Lorea & Aurrekoetxea, Gotzon, 2013, "Dialect levelling in the Basque Country" in N. S. Roberts & C. Childs (arg.), *Newcastle Working Papers in Linguistics*, 19 (1), 152-167.